

Araştırma Makalesi

Türkiye'ye Gelen Turistlerin İslamofobi ve Terör Riski Algılarının Değerlendirilmesi

Evaluation Of Islamophobia And Terrorist Risk Perceptions Of Tourists Coming To Türkiye

Tuba YILMAZ Öğr. Gör. Dr., Çankırı Karatekin Üniversitesi Meslek Yüksekokulu tubayilmaz@karatekin.edu.tr https://orcid.org/0009-0000-1934-9390	Ercan YAVUZ Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi ercan.yavuz@hbv.edu.tr https://orcid.org/0000-0003-3696-4832
--	---

Makale Geliş Tarihi	Makale Kabul Tarihi
26.04.2025	05.06.2025

Öz

Turizm faaliyetlerinin sağlıklı bir şekilde yürütebilmesi için turizmde güvenlik son derece önemli bir meseledir. Bu sebeple turistlerin turistik aktivitelerde bulunurken ya da turistik satın alma kararı verirken güvenliklerini tehdit eden herhangi bir unsura yönelik risk algıları turizm açısından olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. 11 Eylül 2001'de meydana gelen ikiz kule terör saldırılarının ardından dünya genelinde yaşanan terör riskine yönelik korku, turistler nezdinde de karşılık bulmuştur. Bu eylem sonrası terör olaylarının İslam dini ile ilişkilendirilmesiyle birlikte İslamofobik tutumlar turizm faaliyetlerini de etkiler hale gelmiştir. Bu çalışmanın amacı turistlerin İslamofobi ve terörizm risk algılarını ve turistler nezdinde terör faaliyetlerinin davranışsal düzeydeki yansımalarını değerlendirerek dünya turizminde güvenlik algısını bu düzlemde tartışmaya açmaktır. Çalışmada nicel araştırma yöntemi benimsenmiş olup; veriler anket tekniği ile toplanmıştır. Çalışmanın niteliksel açıdan zenginleştirilebilmesi için amaçlı örnekleme yöntemi seçilmiştir. Elde edilen veriler nicel veri analizleri yöntemleri ile çözümlenmiştir. Bulgular, kuramsal çerçeve doğrultusunda yorumlanmıştır. Araştırma neticesinde turistlerin İslamofobi ve terör riski algısı arasında pozitif bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İslamofobi, Terör Riski, Turist, Turizmde Güvenlik

Abstract

Security in tourism is an extremely important issue in order to carry out tourism activities in a healthy manner. Tourists' risk perceptions of any element that threatens their security while engaging in touristic activities or making touristic purchasing decisions have extremely negative consequences for tourism. Following the Twin Tower terrorist attacks on September 11, 2001, the fear of terrorism around the world also resonated with tourists. After this action, as terrorist incidents were associated with Islam, Islamophobic attitudes began to affect tourism activities. The aim of this study is to evaluate the Islamophobia and terrorism risk perceptions of tourists and the behavioral reflections of terrorist activities on tourists and to discuss the perception of security in world tourism on this level. Quantitative research method was adopted in the study; The data was collected using the survey form method. Purposive sampling method was chosen to enrich the study qualitatively. The data obtained was analyzed using quantitative data analysis methods. The findings were interpreted in line with the theoretical framework. As a result of the research, it was concluded that there is a positive relationship between tourists' perception of Islamophobia and terrorism risk.

Keywords: Islamophobia, Terrorism Risk, Tourist, Tourism Safety

1. GİRİŞ

Turizm faaliyetleri ve turizmde yaşanan uluslararası hareketlilik, başta gelişmekte olan ülkeler olmak üzere birçok ülke için turizmin önemli bir sektör olmasını sağlamaktadır. Turizm sektörü çarpan etkisi aracılığıyla

Önerilen Atıf/Suggested Citation

Yılmaz, T. & Yavuz, E., 2025, Türkiye'ye Gelen Turistlerin İslamofobi ve Terör Riski Algılarının Değerlendirilmesi, Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi, 60(2), 1982-1996.

ekonomide çok sayıda sektöre dolaylı olarak katkı sağlayarak ekonomik kazanımlar yaratmaktadır. Aynı zamanda siyasi, kültürel ve sosyal açılardan da çeşitli faydalar sağlayarak, katma değer oluşturmaktadır. Ancak bir ülkedeki turizm faaliyetlerinin istikrarlı ve sürdürülebilir şekilde devam etmesi, her şeyden önce güvenli bir ortamın varlığına bağlıdır zira güvenlik insanların temel ihtiyaçlarından biridir. Bu zorunlu ve temel ihtiyaca yönelik herhangi bir risk algısı turizm faaliyeti gerçekleştiren insanlar -yani turizmin en önemli öznesi olarak kabul edilen turistler- açısından olumsuz etkiler yaratacaktır. Bu çalışma, turistlerin terör riski ve İslamofobi algılarının bilişsel düzeydeki etkilerini ele almakta ve bu iki değişken arasındaki nedenselliği analiz etmektedir. Bu bağlamda araştırmanın amacı, turistlerin İslamofobi ve terörizm risk algılarını ve turistler nezdinde terör faaliyetlerinin davranışsal düzeydeki yansımalarını değerlendirerek dünya turizminde güvenlik algısını analiz etmek ve bu algıyı İslamofobi ve terörizm risk algısı düzeyinde incelemektir. Araştırmanın, akademik yazında gerçekleştirilecek ileri çalışmalara katkı sunmasının yanı sıra, turizm sektörüne yönelik kuramsal temellendirmeler ve uygulamaya dönük öneriler geliştirmesi bakımından önem taşıdığı değerlendirilmektedir.

1.1. Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve

1.1.1. İslamofobi

İslamofobi sözcük anlamı itibariyle Türkçe “İslam” kelimesi ile Yunanca “Phobos/Korku” sözcüklerinin kombinasyonundan oluşmuştur ve “İslam korkusu” manasına gelmektedir. Terimsel manası itibariyle de İslam dininden ve İslam dini mensubu olan Müslümanlardan korkmayı, çekinmeyi ifade eder (Bloul, 2008 ve Uzun, 2012: 13). Yunanca olan “Phobos” sözcüğünün etimolojik kökenine bakıldığında unan mitolojisinde “Dehşet Tanrısı” olan Phobos’tan türediğini görülür. Fobi kelimesinin kökeni irdelediğinde önüne geçilemeyen, temelsiz bir korku ve endişe halini ifade ettiği görülmektedir. İnsanların fobilerinin olmasının ya da fobik davranışlar sergilemelerinin birçok sebebi ve dinamiği vardır. Bu sebepler toplumsal, ekonomik, kültürel ve siyasal faktörler gibi birçok nedenle izah edilebilir. Bu zeminden hareketle çok çeşitli dinamiklerden vücuda gelen islamofobi de en basit manasıyla Müslümanlardan korkma anlamına gelir. İslamofobi kelimesi zaman içinde “İslam düşmanlığı” manasına da evrilmiş ve bu anlamda da ifade edilmeye başlanmıştır (Canatan ve Hıdır, 2007: 26).

İslamofobi kelimesinin kavramsal inşasının temellendirilmesi ve literatürde kabul görmesi 1996 yılında Runnymede Trust kuruluşunun desteklediği ve farklı inanç alanlarına, dinlere mensup bireylerden oluşan komisyonun yayınlamış olduğu islamofobi üzerine yapılan raporla olmuştur (Runnymede Trust, 1997). Bu raporda İslamofobi çok boyutlu ele alınarak İslamofobinin müslümanlara duyulan korku ve hoşnutsuzluğu ifade ettiği ve bunun neticesinde gelişen ayrımcılık, dışlama, ötekileştirme, nefret söylemleri ve buna benzer edimlere sebebiyet verdiğine dikkat çekilmiştir (Şenay, 2002: 351). Hal böyleyken İslam dini; çağın gerisinde kalan, irrasyonel ve köhneleşmiş bir yapıyla tasavvur edilir, bunun beraberinde de şiddeti temsil eden, terörize olmaya müsait ve tehditvari bir unsur olarak görülmektedir. Ayrıca İslam dini, bir inanç alanı olarak değil; siyasi bir ideoloji olarak tanımlanmakta ve bu siyasal yönünün de askeri ve siyasi bir hakimiyet kurabilmek için kullanıldığı düşünülmektedir. İslam düşmanlığı ve İslam dinine mensup bireylere yapılan ayrımcı uygulamalar da bu çerçevede meşru görülmekte ve haklılıklarına bir nevi kılıf hazırlanarak meşruiyeti pekiştirilmektedir (Elahi ve Khan, 2017).

İslamofobi tarihsel ve kültürel kökenleri olan bir kavram olmakla birlikte İslamofobiye kitlelerin zihin dünyasında yeniden canlandıran ve bu anlamda mihenk taşı denilebilecek öneme haiz sembolik olay 11 Eylül 2001’de Amerika’da gerçekleşen terör saldırıları olmuştur, bu terör saldırılarının üstlenicileri ise kendilerini “müslüman” olarak tanımlayan selefî, illegal bir örgüt yapılanmasıdır (Elmas, 2008: 98). Böylelikle islamofobi, islam ve terör ilişkilendirmesi ile varlık sebebini islamofobik bireyler nezdinde rasyonalize etmiştir. Bu saldırı ile birlikte başta Amerika ve Avrupa olmak üzere dünya genelinde ciddi bir güvenlik endişesi ve terör korkusu başlamıştır. İnsanlarda kendini güvende hissetme ihtiyacı yaşamsal öneme sahip, zorunlu bir ihtiyaç iken, bu ihtiyaca yönelik herhangi bir korku ve beraberinde gelen risk algısı bireyler ve toplumlar için fobik bir nitelik halini almıştır. Bu sebeple; ikiz kule saldırılarından sonra zaten kolektif bilinçaltında İslamofobinin tohumlarını taşıyan halklar tarafından İslamofobi daha meşru bir zemine taşınmış ve bu sayede kısa süre içerisinde toplumsal karşılığı olan bir gerçekliğe dönüşmüştür (Kirman, 2004: 24).

1.1.2. Turizmde Terör Riski Algısı

Yirmi birinci yüzyılda turizm faaliyetleri, gerek iletişim ve ulaşım olanaklarının gelişmesi gerek ise ekonomik yaşamda refah seviyesinin ileri taşınması gibi sebeplerle her geçen gün yaygınlaşarak, bireylerin yaşamında lüks bir tüketim olmaktan çıkmaya başlamıştır. Bu yönüyle turizm, dünya ekonomisi için son derece yüksek bir katma değere sahip sektörlerin başında gelmektedir. Ancak turizm sektörü güvenlik merkezli

bir yapıya sahip olduğu için bu yapı güvenliği tehdit eden herhangi bir unsura karşı da kırılganlık doğurmaktadır. Bir başka deyişle, güvenliğin olmadığı bir ortamda sağlıklı bir turizm hareketliliğinden ve faaliyetlerinden bahsedilemez. Turizm sektörü savaşımlardan, doğal afetlerden, terör saldırılarından ve buna benzer nice olumsuz olaydan etkilenerek kolaylıkla sektöre uğrayıp, hasar alabilecek niteliktedir (Gümüş & Hacıevliyagil, 2020). Turizm doğası itibarıyla da bir takım riskler taşımaktadır ancak buna karşın turizm faaliyetlerinin en önemli öznesi olan insanlar yani turistler de bu risklere karşı kendilerini güvende hissetmek isterler. Dolayısıyla turistler düzleminde gerçek ya da algıya dayalı herhangi bir risk etmeninin turistlerin davranışlarına yönelik bir takım tesirlere veya sınırlamalara sebep olacağı açıktır (Reissinger ve Mavondo, 2005: 212). Turizmde risk algısı turistlerin seyahat destinasyonları seçimlerinde, turistik bir tüketime dair ürün tercihlerinde ve de seyahat ettikleri yerle ilgili belirsizlik içeren ve olumsuz değerlendirme taşıyan algı durumları ile ifade edilmektedir (Fletcher ve diğerleri, 2018).

Turistlerin seyahat ettikleri yerde kendilerini güvende hissetmeleri, can ve mal emniyetlerinin olduğunu düşünmeleri son derece önemlidir. Hissetmek yalnızca reel olgular üzerinden ilerlemez, zira insanlarda risk algısı rasyonel bir süreçten çok sezgisel bir süreçte dayanmaktadır (Marshall ve diğerleri, 2007; Slovic ve Peters 2006; Slovic, 2000). Bu sebeple önyargı ihtimali dahi olsa algılanan riskler de önemlidir, ki bu riskler seyahat edilen yerle ilgili güvenlik risklerini ve destinasyonun içerdiği tehlikeleri de kapsamaktadır. Seyahat edilen destinasyonun güvenliği ile ilgili olarak algılanan riskleri terör riski, savaş, siyasi istikrarsızlık, suç faaliyetleri yoğunluğu ve doğal afetler şeklinde sınıflandırmak mümkündür (Korstanje, 2011; Lepp ve Gibson, 2003). Ancak terör riski diğer güvenlik riskleri ile karşılaştırıldığında turizm faaliyetlerini baltalayan, akamete uğratan en önemli risk unsurlarından biridir (Reisinger ve Mavondo, 2005).

Bunun sebebi terör eylemlerinin dehşete düşürecek derecede şiddet içermesi ve bu şiddetten ötürü oluşan korku duygusunun terör riskine dair algıyı güçlendirmesindenidir. Bundan ötürü teröre yönelik son derece üst seviyelerdeki olumsuz duyguların terör riski algısı üzerinde etkilerinin olabileceği göz ardı edilemez (Lerner ve Keltner, 2000).

2. YÖNTEM

Bu araştırmanın veri toplama aşaması için gerekli olan etik kurul belgesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi'nin 01.09.2022 tarihli etik kurul onayı ile alınmıştır. Bu araştırmanın amacı; turistlerin İslamofobi ve terörizm risk algılarını ve turistler nezdinde terör faaliyetlerinin davranışsal düzeydeki yansımalarını değerlendirerek dünya turizminde güvenlik algısını analiz etmek ve bu algıyı İslamofobi ve terörizm risk algısı düzeyinde incelemektir. Araştırmaya yönelik oluşturulan hipotezler turistlerin İslamofobi ve terörizm risk algılarının demografik değişkenler ve çeşitli sosyal-psikolojik faktörlerle ilişkisini ölçmeyi amaçlar. Bu doğrultuda, İslamofobi ve terörizm risk algısının; belirsizlik, sosyal kimlik, yakın çevre etkisi, İslamlaşma korkusu, genel korku düzeyi ve medya etkisi gibi alt boyutlar üzerinde pozitif bir etkisi olduğu varsayılmış; bu değişkenler arasındaki ilişkilere yönelik hipotezlerin test edilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, turistlerin İslamofobi ve terörizm risk algı düzeylerinin çeşitli demografik özelliklere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği de araştırmanın bir diğer boyutu olarak ele alınmıştır. Araştırmada nicel ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

Bu araştırmanın evreni, Avrupa kıtasındaki ülkelerden herhangi birinin milliyetini taşıyan, 18 yaş ve üzeri, Türkiye'de konaklayarak tatil yapan ve gayri müslim olan turistlerden oluşmaktadır. Türkiye'ye 2022 yılında gelen toplam Avrupalı turist sayısı 3.563.814 kişiden oluşmaktadır ancak tüm Türkiye'ye gelen Avrupalı turistlere ulaşmak zor ve maliyetli olduğundan araştırma anketi Türkiye Seyahat Acentaları Birliği'nin verilerine göre, 2022 yılında Türkiye'ye gelen turistlerin en çok tercih ettiği 4 destinasyon olan İstanbul, Muğla, Antalya ve İzmir'de uygulanmıştır (TÜRSAB, 2022). Ayrıca araştırmanın gayri müslim Avrupalı turistlere yapılma sebebi de kavramsal çerçeveden hareketle, literatürde İslamofobinin Haçlı Savaşları ile başladığı ve Avrupa halkları nezdinde görüldüğü gerçekliği yer almaktadır. Bu nedenle anketin İslam dinine mensup olmayan ve hristiyan olan Avrupalı'lara yapılması uygundur. Bu ölçütten hareketle Avrupa Birliği Komisyonu'nun 2019 yılı itibarıyla yapmış olduğu araştırmaya göre Avrupa Birliği ülkelerinin nüfusunun %64'ünü hristiyanlar oluşturmaktadır ve hristiyanlık en yüksek orana sahip dini inanç konumundadır (Avrupa Birliği, 2019).

Bu araştırmanın veri toplama sürecinde Lee ve arkadaşları tarafından (2009) gayrimüslimlerin İslam'a ve Müslümanlara karşı algılarını ölçmeye yönelik geliştirilen İslamofobi ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin bileşen yapısını oluşturan alt boyutlar ise "İslamlaşma korkusu" "Genel korku" ve "Medya etkisi"dir. İkinci ölçek ise Terörizm Riski Algısı ölçeğidir. Psikoloji, sosyoloji, coğrafya, antropoloji ve siyaset bilimi gibi çok çeşitli disiplinlerde risk algısı çalışmaları yapılmaktadır (Slovic, 2002). Terörizm risk algısı anketi Yeniçeri ve

Dönmez tarafından (2008), ilgili literatürdeki araştırmalardan tarama yapılarak oluşturulan ve bireylerin terör eylemlerine maruziyet olasılıklarının risk değerlendirmelerini ölçmek amacıyla oluşturulmuştur. Terörizm risk algısı anketinin bileşen yapısını oluşturan alt boyutlar ise “belirsizlik”, “yakın çevre” , “sosyal kimlik” tir.

Araştırma, turistlerin Amerika’da yaşanan 11 Eylül terörist saldırıları sonrasında hayatlarında gösterdikleri davranışsal değişikliklerin İslamofobi ve terörizm risk algısı ile nasıl ilişkili olduğunu incelemeyi hedeflemiştir. Bu amaçla algılanan İslamofobi ve terörizm risk algısı ölçeklerinden sonra Tennur Katgı’nın (2017) 13 Mart 2016’da Ankara’da yaşanan terör saldırısının ardından kişilerin terör saldırıları sonrasında hayatlarında gösterdikleri davranışsal değişiklikleri değerlendirmek amacıyla sorduğu sorulardan yola çıkarak hazırlanan sorular son bölümü oluşturmaktadır. Bu sorularda çıkış noktası ise 11 Eylül 2001’de Amerika’da yaşanan ve 11 Mart 2004’te İspanya’da yaşanan terör saldırılarıdır.

Veri toplama süreci 2022 Eylül ayı ile 2023 Mayıs ayını kapsamıştır. Nihai araştırma kapsamında geri dönüş oranları da düşünülerek toplamda 800 anket dağıtılmış, bunlardan 584 anket geri dönmüş, aralarından 76 tanesinin eksik ve hatalı doldurulduğu tespit edilmiş olup analize dahil edilmemiştir. Verilerin analizi 508 anket ile gerçekleştirilmiştir.

Bu araştırmada zaman, maliyet ve uzaklık gibi çok çeşitli kısıtlılıklardan ötürü örneklem alma yöntemine başvurulmuştur. Seçilen örneklem yöntemi olasılık temelli olmayan örneklem yöntemlerinden amaçlı örneklemidir. Amaçlı örneklem, araştırma kapsamındaki problemleri açıklığa kavuşturacak doygun bilgi içeren durumları incelemektir. Bu anlamda, amaçlı örneklem yöntemi pek çok durumda, olgu ve olayların açıklanmasında fayda sağlamaktadır (Tarhan, 2015). Bu araştırmada da İstanbul, Muğla, Antalya ve İzmir’de tatil yapmış olan Avrupalı turistlere anket uygulandığı için bu örneklem yöntemi uygun görülmüştür. Ayrıca evren ve örneklem büyüklüğünün çok fazla olması nedeniyle araştırma teknikleri arasında yalnızca anket tekniğine başvurulmuş veriler toplanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin analizinin yapılmasında nicel veri analizi tekniklerinden faydalanılmıştır. Verilerin analizi SPSS 26.0 programı ile yapılmış ve %95 güven düzeyi ile çalışılmıştır. Kategorik (nitel) değişkenler için frekans (n) ve yüzde (%), sayısal (nicel) değişkenler için ortalama (Ort) standart sapma (ss), minimum ve maksimum istatistikleri verilmiştir. Açıklayıcı (keşifsel) ve Doğrulayıcı Faktör Analizleri ile faktör yapıları test edilmiştir. Güvenilirlik düzeyleri hesaplanmıştır. Çalışmada ölçekler arasındaki ilişkilerde Pearson korelasyon testi, modeldeki değişkenler arasındaki ilişkilerde basit doğrusal ve çoklu doğrusal Regresyon kullanılmıştır. Pearson korelasyon testi; iki nicel (sayısal) değişken arasındaki ilişkinin yönünün, gücünün belirlenmesinde kullanılan test tekniğidir. Basit doğrusal Regresyon; bir bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisinin belirlendiği model analizidir. Çoklu doğrusal Regresyon; birden fazla bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisinin belirlendiği model analizidir.

3. BULGULAR

Tablo 1: Ölçek Puanlarının Betimsel İstatistikleri, Normallüğünün Sınanması, Güvenilirlik Analizi Sonuçları

	Min	Maks	Ort	ss	CA	Çarpıklık	Basıklık
Belirsizlik	9	38	23,72	8,69	0,941	-0,136	-1,528
Sosyal Kimlik	3	15	8,99	3,60	0,888	-0,126	-1,406
Yakın Çevre	3	15	9,03	3,65	0,888	-0,178	-1,401
Terörizm Risk Algısı	16	64	41,74	14,12	0,947	-0,144	-1,446
İslamlaşma Korkusu	4	20	11,81	4,63	0,901	-0,050	-1,497
Genel Korku	4	20	11,74	4,44	0,877	-0,031	-1,391
Medya Etkisi	3	15	9,34	3,85	0,920	-0,126	-1,395
Algılanan İslamofobi	13	53	32,90	10,94	0,921	-0,082	-1,237
Davranışsal Değişiklikler	0	7	4,16	2,06	0,712	-0,184	-1,004

CA: Cronbach’s Alpha

Sürekli değişkenlerden (nicel) elde edilen basıklık ve çarpıklık değerlerinin +3 ile -3 arasında olması normal dağılım için yeterli görülmektedir (Hopkins ve Weeks, 1990). Çalışmada kullanılan 2 ölçekten (Terörizm Risk Algısı, Algılanan İslamofobi) ve davranışsal değişiklikler ile ilgili bölümden hesaplanan puanların normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir (Çarpıklık ve basıklık katsayıları sınırlar içerisinde). Buna göre çalışmada parametrik yöntemler kullanılmıştır. Ölçek puanları likert maddelere verilen likert düzey skorların toplanması şeklinde hesaplanmıştır. Yöntem en fazla kullanılan ölçek puanı hesaplama yöntemidir. Maddelere yapılan likert değerlendirmelerin toplamı ile ölçek bilgisi ile paralel hesaplanmaktadır.

Cronbach's alfa katsayısının 0-1 arasında değiştiği, değerlendirme kriterlerine göre “ $0.00 < 0.40$ ise ölçek güvenilir değil, $0.40 < 0.60$ ise ölçek düşük güvenilirlikte, $0.60 < 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilir ve $0.80 < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçek” olarak değerlendirildiği ifade edilmektedir (Nunnally, 1967, 248). Analiz sonuçlarına göre ölçeklerin ve alt boyutlarının güvenilirlik düzeyi yüksektir.

Tablo 2: Demografik Özelliklerin Dağılımı

		n	%
Yaş	18-24	92	18,1
	25-34	91	17,9
	35-44	122	24,0
	45-54	120	23,6
	55-64	44	8,7
	64 üstü	39	7,7
Kuşak	Z	92	18,1
	Y	213	41,9
	X	120	23,6
	Baby boomers	83	16,3
Cinsiyet	Erkek	219	43,1
	Kadın	289	56,9
Eğitim düzeyi	Lise derecesinden daha az	113	22,2
	Lise	126	24,8
	Lisans	144	28,3
	Yüksek lisans	106	20,9
	Doktora	19	3,7
Çalışma statüsü	Tam zamanlı çalışan	142	28,0
	Yarı zamanlı çalışan	82	16,1
	İşsiz	96	18,9
	Öğrenci	54	10,6
	Emekli	50	9,8
	Serbest meslek	84	16,5
Tercih edilen konaklama türü	Oda	111	21,9
	Oda ve kahvaltı	112	22,0
	Yarım, tam pansiyon	121	23,8
	Her şey dahil	164	32,3
	Evet	265	52,2

Türkiye'nin terör faaliyetleri açısından riskli görülmesi	Hayır	243	47,8
	Yüksek risk	118	44,5
Risk düzeyi	Düşük risk	75	28,3
	Belirsiz	72	27,2
Türkiye'ye gelmeden önce bakış açısı	Pozitif	279	54,9
	Negatif	229	45,1
Türkiye'ye geldikten sonra bakış açısı	Pozitif	366	72,0
	Negatif	142	28,0

Turistlerin %24,0'ü 35-44 yaşında, %41,9'u Y kuşağıdır. Turistlerin %56,9'u kadın, %28,3'ü lisans mezunu, %28,0'i tam zamanlı çalışandır. Turistlerin %32,3'ü her şey dahil konaklamada bulunmakta, %52,2'si Türkiye'nin terör faaliyetleri açısından riskli görmekte, %44,5'i yüksek riskli görmektedir. Turistlerin %54,9'u Türkiye'ye gelmeden önce, %72,0'si geldikten sonra bakış açısı pozitifdir.

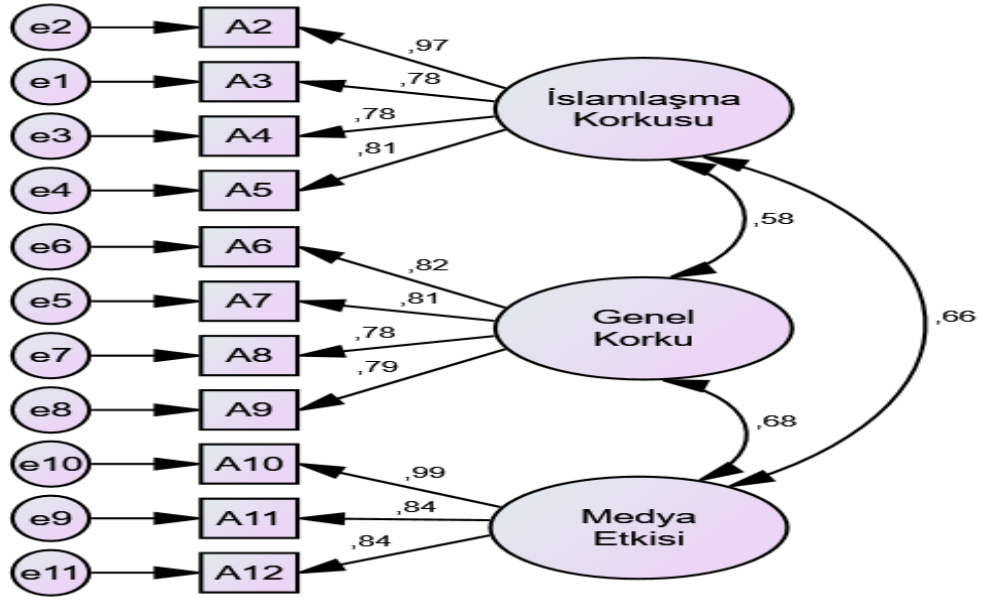
2.1. Doğrulamalı Faktör Analizi

Doğrulamalı faktör analizi (DFA), kuramsal bir temelden destek alarak pek çok değişkenden oluşturulan faktörlerin (gizil değişkenlerin) gerçek verilerle ne derece uyum gösterdiğini değerlendirmeye yönelik bir analizdir. Bir başka anlatımla DFA, önceden belirlenmiş ya da kurgulanmış bir yapının toplanan verilerle ne derece doğrulandığını incelemeyi amaçlar. Açıklayıcı faktör analizinde, belirli bir ön beklenti ya da denence olmaksızın faktör yükleri temelinde verinin faktör yapısı belirlenirken DFA, belirli değişkenlerin bir kuram temelinde önceden belirlenmiş faktörler üzerinde ağırlıklı olarak yer alacağı şeklindeki bir öngörünün sınanmasına dayanır (Sümer, 2000). DFA'da sınanan modelin yeterliğinin belirlenmesi için çok sayıda uyum indeksi kullanılmaktadır. Uyum indekslerinin kuramsal model ile gerçek veriler arasındaki uyumu değerlendirmelerinde en sık kullanılan indeksler ise şunlardır: (Cole, 1987) Ki-Kare Uyum Testi (Chi-Square Goodness), İyi Uyum İndeksi (GFI), Düzeltilmiş İyi Uyum İndeksi (AGFI), Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (CFI), Ortalama Hataların Karekökü (RMR) ve Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü'dür (RMSEA). Ölçek geçerliliği için DFA analizleri AMOS 21.0 programı ile yapılmıştır.

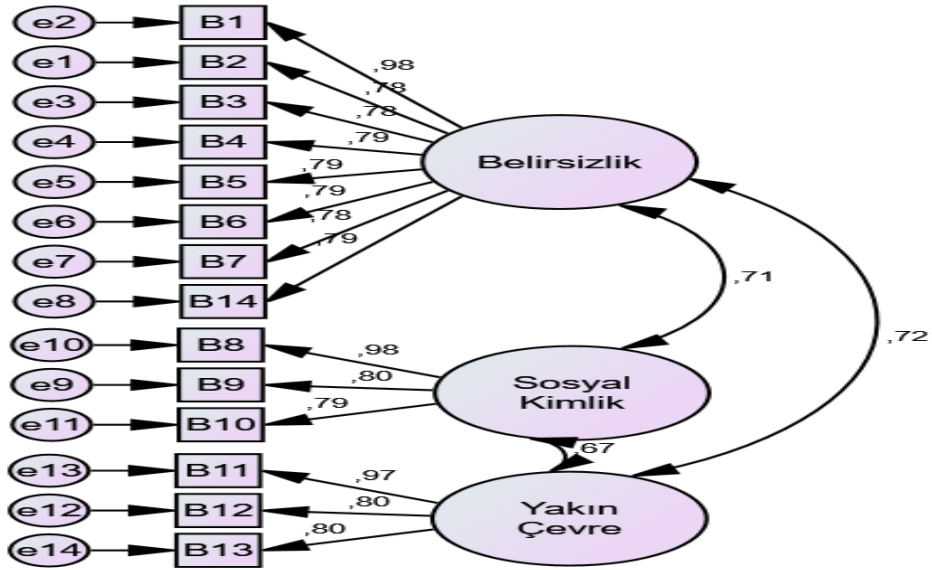
Tablo 3: Algılanan İslamofobi Ölçeği Doğrulamalı Faktör Analizi Uyum İndeksleri

İndeks	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	Algılanan İslamofobi	Terörizm Risk Algısı
X ²	x	x	50,338	104,452
sd	x	x	41	74
X ² /sd	≤ 3	≤ 5	1,228	1,412
RMR	≤ 0,05	≤ 0,08	0,043	0,037
GFI	≥ 0,95	≥ 0,90	0,982	0,971
AGFI	≥ 0,90	≥ 0,85	0,972	0,959
CFI	≥ 0,97	≥ 0,90	0,998	0,995
RMSEA	≤ 0,05	≤ 0,08	0,02	0,028

Algılanan İslamofobi ölçeği DFA indeks sonuçları incelenmiştir. Ölçeğin uyum iyiliği (Kikare uyum iyiliği=1,228), RMR (0,043), CFI (0,998), GFI (0,982), ve AGFI (0,972), RMSEA (0,020) indeksleri tamamen sağlanmıştır. Algılanan İslamofobi ölçeği DFA sonuçlarına göre maddelerinin faktör yükü dağılımı verilmiştir. Ölçekte faktör yükü düşük madde bulunmamaktadır ($\beta > 0,300$). Terörizm Risk Algısı ölçeği DFA indeks sonuçları incelenmiştir. Ölçeğin uyum iyiliği (Kikare uyum iyiliği=1,412), RMR (0,037), CFI (0,995), GFI (0,971), ve AGFI (0,959), RMSEA (0,028) indeksleri tamamen sağlanmıştır. Terörizm Risk Algısı ölçeği DFA sonuçlarına göre maddelerinin faktör yükü dağılımı verilmiştir. Ölçekte faktör yükü düşük madde bulunmamaktadır ($\beta > 0,300$).

Şekil 1:

Şekil 2:

Tablo 4: Algılanan İslamofobi, Terörizm Risk Algısı Ölçek Puanlarının İlişkisi

		1	2	3	4	5	6	7	8	9
Belirsizlik1	r	1	,632*	,663*	,948*	,462*	,504*	,601*	,612*	,540*
	p		<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001
Sosyal Kimlik2	r		1	,608*	,801*	,431*	,444*	,566*	,562*	,477*
	p			<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001
Yakın Çevre3	r			1	,821*	,471*	,523*	,618*	,629*	,495*
	p				<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001
Terörizm Risk Algısı4	r				1	,516*	,559*	,674*	,683*	,582*
	p					<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001
İslamlaşma Korkusu5	r					1	,524*	,612*	,852*	,240*
	p						<0,001	<0,001	<0,001	<0,001
Genel Korku6	r						1	,591*	,836*	,320*
	p							<0,001	<0,001	<0,001
Medya Etkisi7	r							1	,851*	,354*
	p								<0,001	<0,001
Algılanan İslamofobi8	r								1	,356*
	p									<0,001
Davranışsal Değişiklikler9	r									1
	p									

* $p < 0,05$ anlamlı ilişki var , $p > 0,05$ anlamlı ilişki yok , $0 \leq r \leq 0,25$ çok zayıf, $0,26 \leq r \leq 0,49$ zayıf, $0,50 \leq r \leq 0,69$ orta, $0,70 \leq r \leq 0,89$ güçlü, $0,90 \leq r \leq 1$ çok güçlü; Pearson korelasyon testi

Belirsizlik puanı ile İslamlaşma Korkusu ($r=0,462$), Genel Korku ($r=0,504$), Medya Etkisi ($r=0,601$), Algılanan İslamofobi ($r=0,612$), Davranışsal Değişiklikler ($r=0,540$) puanları arasında pozitif yönlü, istatistiksel anlamlı ilişki bulunmaktadır ($p < 0,05$).

Sosyal Kimlik puanı ile İslamlaşma Korkusu ($r=0,431$), Genel Korku ($r=0,444$), Medya Etkisi ($r=0,566$), Algılanan İslamofobi ($r=0,562$), Davranışsal Değişiklikler ($r=0,477$) puanları arasında pozitif yönlü, istatistiksel anlamlı ilişki bulunmaktadır ($p < 0,05$).

Yakın Çevre puanı ile İslamlaşma Korkusu ($r=0,471$), Genel Korku ($r=0,523$), Medya Etkisi ($r=0,618$), Algılanan İslamofobi ($r=0,629$), Davranışsal Değişiklikler ($r=0,495$) puanları arasında pozitif yönlü, istatistiksel anlamlı ilişki bulunmaktadır ($p < 0,05$).

Terörizm Risk Algısı puanı ile İslamlaşma Korkusu ($r=0,516$), Genel Korku ($r=0,559$), Medya Etkisi ($r=0,674$), Algılanan İslamofobi ($r=0,638$), Davranışsal Değişiklikler ($r=0,582$) puanları arasında pozitif yönlü, istatistiksel anlamlı ilişki bulunmaktadır ($p < 0,05$).

Davranışsal Değişiklik puanı ile İslamlaşma Korkusu ($r=0,240$), Genel Korku ($r=0,320$), Medya Etkisi ($r=0,354$), Algılanan İslamofobi ($r=0,356$), arasında pozitif yönlü, istatistiksel anlamlı ilişki bulunmaktadır ($p < 0,05$).

Tablo 5: Davranışsal Değişiklikler Üzerinde Terörizm Risk Algısının Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişkenler	β	se	t	p
Davranışsal Değişiklikler	Belirsizlik	0,311	0,012	5,940	0,000*
	Sosyal Kimlik	0,166	0,028	3,356	0,001*
	Yakın Çevre	0,188	0,029	3,684	0,000*
Model F=86,636 ; p<0,001 ; R ² =0,340					
Davranışsal Değişiklikler	Terörizm Risk Algısı	0,582	0,005	16,105	0,000*
Model F=259,372 ; p<0,001 ; R ² =0,339					
*p<0,05 anlamlı etki var , p>0,05 anlamlı etki yok , Çoklu doğrusal Regresyon testi					

Davranışsal Değişiklikler üzerinde Terörizm Risk Algısı boyutlarının etki modeli istatistiksel olarak anlamlıdır (p<0,05). Belirsizlik ($\beta=0,311$), Sosyal Kimlik ($\beta=0,166$), Yakın Çevre ($\beta=0,188$) boyutları Davranışsal Değişiklikler üzerinde pozitif yönlü, istatistiksel anlamlı etkilidir (p<0,05). Davranışsal Değişiklikler açıklanma oranı %34,0'tür.

Davranışsal Değişiklikler üzerinde Terörizm Risk Algısının etki modeli istatistiksel olarak anlamlıdır (p<0,05). Terörizm Risk Algısı ($\beta=0,582$) Davranışsal Değişiklikler üzerinde pozitif yönlü, istatistiksel anlamlı etkilidir (p<0,05). Davranışsal Değişiklikler açıklanma oranı %33,9'dur.

Tablo 6: Davranışsal Değişiklikler Üzerinde Algılanan İslamofobi Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişkenler	β	se	t	p
Davranışsal Değişiklikler	İslamlaşma Korkusu	-0,007	0,024	-0,132	0,895
	Genel Korku	0,172	0,024	3,253	0,001*
	Medya Etkisi	0,257	0,030	4,510	0,000*
Model F=28,266 ; p<0,001 ; R ² =0,144					
Davranışsal Değişiklikler	Algılanan İslamofobi	0,356	0,008	8,571	0,000*
Model F=73,463 ; p<0,001 ; R ² =0,127					
*p<0,05 anlamlı etki var , p>0,05 anlamlı etki yok , Çoklu doğrusal Regresyon testi					

Davranışsal Değişiklikler üzerinde Algılanan İslamofobi boyutlarının etki modeli istatistiksel olarak anlamlıdır (p<0,05). Genel Korku ($\beta=0,172$), Medya Etkisi ($\beta=0,257$) boyutları Davranışsal Değişiklikler üzerinde pozitif yönlü, istatistiksel anlamlı etkilidir (p<0,05). Davranışsal Değişiklikler açıklanma oranı %14,4'tür.

Davranışsal Değişiklikler üzerinde Algılanan İslamofobinin etki modeli istatistiksel olarak anlamlıdır (p<0,05). Algılanan İslamofobi ($\beta=0,356$) Davranışsal Değişiklikler üzerinde pozitif yönlü, istatistiksel anlamlı etkilidir (p<0,05). Davranışsal Değişiklikler açıklanma oranı %12,7'dir.

Tablo 7: Terörizm Risk Algısı Üzerinde Algılanan İslamofobi Etkisi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişkenler	β	se	t	p
Belirsizlik	İslamlaşma Korkusu	0,097	0,085	2,153	0,032*
	Genel Korku	0,204	0,087	4,616	0,000*
	Medya Etkisi	0,421	0,107	8,850	0,000*
Model F=112,416 ; p<0,001 ; R ² =0,401					
Sosyal Kimlik	İslamlaşma Korkusu	0,098	0,037	2,076	0,038*
	Genel Korku	0,144	0,037	3,116	0,002*
	Medya Etkisi	0,421	0,047	8,448	0,000*
Model F=8,178 ; p<0,001 ; R ² =0,344					
Yakın Çevre	İslamlaşma Korkusu	0,091	0,035	2,065	0,039*
	Genel Korku	0,220	0,036	5,073	0,000*
	Medya Etkisi	0,432	0,044	9,273	0,000*
Model F=124,204 ; p<0,001 ; R ² =0,425					
Terörizm Risk Algısı	Algılanan İslamofobi	0,683	0,042	21,012	0,000*
Model F=441,495 ; p<0,001 ; R ² =0,466					

*p<0,05 anlamlı etki var , p>0,05 anlamlı etki yok , Çoklu doğrusal Regresyon testi

Belirsizlik boyutu üzerinde Algılanan İslamofobi boyutlarının etki modeli istatistiksel olarak anlamlıdır (p<0,05). İslamlaşma Korkusu ($\beta=0,097$), Genel Korku ($\beta=0,204$), Medya Etkisi ($\beta=0,421$) boyutları Belirsizlik üzerinde pozitif yönlü, istatistiksel anlamlı etkilidir (p<0,05). Belirsizlik açıklanma oranı %40,1'dir.

Sosyal Kimlik boyutu üzerinde Algılanan İslamofobi boyutlarının etki modeli istatistiksel olarak anlamlıdır (p<0,05). İslamlaşma Korkusu ($\beta=0,098$), Genel Korku ($\beta=0,144$), Medya Etkisi ($\beta=0,421$) boyutları Sosyal Kimlik üzerinde pozitif yönlü, istatistiksel anlamlı etkilidir (p<0,05). Belirsizlik açıklanma oranı %34,4'tür.

Yakın Çevre boyutu üzerinde Algılanan İslamofobi boyutlarının etki modeli istatistiksel olarak anlamlıdır (p<0,05). İslamlaşma Korkusu ($\beta=0,091$), Genel Korku ($\beta=0,220$), Medya Etkisi ($\beta=0,432$) boyutları Yakın Çevre üzerinde pozitif yönlü, istatistiksel anlamlı etkilidir (p<0,05). Belirsizlik açıklanma oranı %42,5'tir.

Terörizm Risk Algısı üzerinde Algılanan İslamofobi etki modeli istatistiksel olarak anlamlıdır (p<0,05). Algılanan İslamofobi ($\beta=0,683$) boyutları Terörizm Algısı üzerinde pozitif yönlü, istatistiksel anlamlı etkilidir (p<0,05). Belirsizlik açıklanma oranı %46,6'dır.

Sonuçlar

İslamofobi tarihsel kökenleri olan bir kavram olmakla birlikte bilhassa 11 Eylül 2001 ikiz kule terör saldırılarının ardından adeta yeniden kavramsallaştırılmış ve tartışmaya açılmıştır. Bu saldırılar İslam/terör ilişkilendirmesi sorunsalını da beraberinde getirmiş ve bu noktadan hareketle ortaya çıkan terör riski ve güvenlik bağlamındaki konular da küresel düzeyde karşılık bulmuş ve literatürde multidisipliner olarak araştırılmaya başlanmıştır. Mevcut literatürde bu kavramların turistler açısından ele alındığı çalışmalar olmakla birlikte bu araştırmayla daha sistematik ve kapsamlı şekilde değerlendirilerek hem genel turizm literatürüne hem de Türkiye'de turizm politika ve stratejilerinin geliştirilmesine; ayrıca turistlerin algı ve tutumlarının değerlendirilmesine katkı sunması hedeflenmiştir.

Bu araştırma İslamofobi ve terör riski algısının turistler perspektifinden değerlendirildiği ve bu değerlendirmeler neticesinde de turistlerin bakış açılarının ortaya konulduğu bir araştırmadır. Ortaya konulan sonuçlarla turizmde güvenlik, İslamofobinin turizm sektörüne etkileri, turistlerin bilişsel süreçlerindeki risk algısı bağlamında terör riski, küresel ve iç stratejik turizm hedeflerine ulaşılabilmesi için gereken önlemler ve

buna benzer birçok alt başlıkta veriler elde edilmiştir. Ancak araştırmada elde edilen veriler Türkiye'ye seyahat eden ve araştırmaya katılan turistlerle sınırlı olarak incelenmiştir. Bulguların genellenebilirliğini arttırmak amacıyla, ilerleyen dönemlerde farklı destinasyonlarda ve çeşitli turist grupları üzerinde benzer çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre İslamofobi algısı terörizm risk algısını etkilemektedir. Turistlerin İslamofobiklik düzeyi arttıkça, terör riski algıları da artmaktadır. Turistlerin terörizm risk algılarının İslamofobi ile açıklanma oranı %46,6'dır. İlgili literatürde yer alan çalışmaların genelini sonucı algılanan İslamofobi ile terörizm risk algısı arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişkinin varlığına işaret etmektedir (Swahn, 2003; Snook, 2021). Aynı zamanda küresel terör eylemleri de insanlardaki İslam korkusunu ve nefretini pekiştirerek Avrupa'da İslamofobinin yükselişine sebebiyet vermektedir. Bu da İslam ve terör ilişkilendirmesinin sonuçlarından biridir (Aliboni, 2006).

İnsanların turistik amaçlı seyahatler gerçekleştirirken temel endişe kaynakları güvenlidir ve turizm etkinlikleri de doğası gereği riskler içerir. Bu durumun yansımaları uluslararası turizmde gerçek risk sebepleri ile birlikte algıya dayalı risk sebeplerini etkileyerek turistler düzleminde bir takım davranışsal kısıtlamalara sebebiyet vermektedir (Reissinger ve Mavondo, 2005: 212). Risk algıları insanların tehlikelerle ilgili duygularına tesir etme gücüne sahiptir fakat aynı zamanda insanların tehlikelerle ilgili duyguları da risk algılarını etkileyebilir (Lerner ve Keltner, 2001). Literatüre göre turistik destinasyona yönelik olası bir risk algılayan ve kendilerini güvenliklerine dair tehdit altında hisseden turistlerin bir sonraki seyahat planlarında da riskli olarak algıladıkları yerlerden uzak durdukları ve bu destinasyonları tekrar ziyaret etme potansiyellerinin olmadığı görülmektedir (Isaac ve Velden, 2018: 440). Turizmde risk algısı turistlerin seyahat kararlarında, turistik bir ürün tercih etmelerinde ve de seyahat gerçekleştirdikleri yerle ilgili belirsiz ve negatif etkiye sahip algı durumları ile ifade edilmektedir (Fletcher ve diğerleri, 2018). Bu çalışmada araştırmaya katılan turistlerin %52,2'sinin Türkiye'yi terör faaliyetleri açısından riskli görmekte olup, %47,8'inin ise riskli görmedikleri tespit edilmiştir. Riskli gören turistlerin ise %44,5'i yüksek riskli görmekte, %28,3'ü düşük riskli görmekte, geriye kalan %27,2'lik kısım da bu konuda kararsız olduğunu belirtmektedir. Bu sonuçlar itibarıyla turistlerin Türkiye'yi terör faaliyetlerine dair riskler bakımından nasıl değerlendirdikleri her ne kadar tespit edilmiş olsa da, katılımcıların destinasyonu tekrar ziyaret noktasındaki düşünceleri ve edimleri değerlendirilememiş olup, başka bir araştırma konusuna kaynaklık etmesi umulmaktadır.

Araştırmada elde edilen sonuçlardan biri de İslamofobinin 11 Eylül terör saldırılarının ardından turistlerin hayatlarında gösterdikleri davranışsal değişikliklere etkisi olduğudur. Bu sonuçlara göre davranışsal değişiklikler üzerinde algılanan islamofobi ölçeğinin tüm alt boyutları anlamlı bulunmuştur. Davranışsal değişikliklerin algılanan İslamofobi ile açıklanma oranı ise %12,7'dir. Bu sonuçlar ilgili literatür ile paralellik göstermektedir, 11 Eylül saldırılarının ardından Müslümanlara yönelik şiddet davranışlarında artış görülmeye başlanmıştır. FBI istatistiklerine göre de 11 Eylül terör saldırılarını izleyen aylarda, Müslümanlara yönelik telefonla tehdit, düşmanlık ve cinayetlere kadar varan nefret suçlarında çok yoğun bir yükseliş saptanmıştır (Love, 2009). Benzer şekilde 11 Eylül'den sonra sadece ABD'de değil İngiltere ve Avustralya'daki Müslümanlara karşı işlenen nefret suçlarında da gözle görülür bir artış olduğu ortaya çıkmıştır (Sheridan ve Gillet, 2005).

Araştırma sonuçlarına göre benzer şekilde, terör riski algısının da turistlerin 11 Eylül terör saldırıları sonrasında hayatlarında gösterdikleri davranışsal değişiklikler üzerine etkisi olduğu tespit edilmiştir. Terörizm risk algısının turistlerin davranışsal değişikliklerini açıklama oranı ise %33,9'dur. Bu hayli yüksek bir orandır, turistlerin risk algıları birçok etmene bağlıdır, o etmenlerden biri de terör riskidir ve bu riskin %33,9 değerinde çıkması riski oluşturan etmenlerin başında terör saldırıları olduğunu göstermektedir. Bu değer literatürdeki ilgili yazınla paralellik göstermektedir. Terör riskinin turistlerin talebini etkileyen en yüksek risk olduğu ortaya konulmuştur (Fourie ve diğerleri, 2019). Benzer şekilde Goodrick (2002: 576) 11 Eylül terör saldırılarından sonra binlerce turistin risk algısının arttığını ve bu nedenle de iş ve gezi planlarını yaparak güvenli destinasyonları öncelikle ortaya koymuştur. Dolayısıyla bu risk algısı terör saldırısı nerede olursa olsun, hem iç hem de dış turizmi etkileyecek düzeye gelerek turist davranışlarını da yönlendirmektedir. terör riskinin uluslararası turizmi de tehdit eden en büyük etmenlerden biri olduğu kabul edilmiştir (Reissinger ve Mavondo, 2005).

Bu araştırmada İslamofobi ve terör riski algısının turistler üzerinde ciddi etkilerinin olduğu belirlenmiştir ve bu iki kavram arasındaki nedensellik vurgulanmıştır. Ortaya çıkan bu sonuçlar bağlamında dünya genelinde yükselişe geçen İslamofobinin önüne geçebilmek amacıyla kitle iletişim araçlarının etkin bir şekilde kullanılması ve dijital arenada aktif olunması, turizmde algı ve imaj çalışmalarına ağırlık verilmesi, turizmde güvenliğin ayrı bir güvenlik başlığı konseptinde ele alınarak turistlerin risk algılarının minimize edilmesi

önerilmiştir. Türkiye açısından, İslamofobi ve terör riski algısının turistler nezdindeki negatif yansımaları değerlendirildiğinde; gerek hükümetlerin turizm politikaları uygulayıcılarının gerekse turizm sektörünün tüm paydaşlarının ticari hamlelerinde bu iki meseleyi titizlikle eğilerek ilgili tüm kanallar aracılığıyla doğru, güncel bilgi paylaşımları yapmaları, bu meseleye stratejik bir bakış açısıyla yaklaşarak turizm bilincini taşımaları büyük önem arz etmektedir. Sadece ticari bir bakış açısı ile uzun vadede turizm sektöründe etkin olmak söz konusu olamaz. Algı ve imaj turizm sektöründe ele alınması gereken birincil başlıklardır, iyi tesisler ve doğal-kültürel güzellikler daha sonrasında yer alır. Sahip olunan güzelliklerle alakalı pozitif bir bakış açısı oluşturmadıkça ya da var olan negatif bir bakış açısını değiştirmedikçe uzun vadeli ve stratejik hedeflere ulaşmak olası değildir, dolayısıyla etkin hamleler yapmanın ön koşulu mental dönüşümün ardından eylemseliktir. Sonuç itibarıyla turizm sektörünü akamete uğratan her problemde ya da araştırma konusunda olduğu gibi bu konuda da eylemsellik ortaya koymadan evvel problemin çeşitli boyutları ile tahlili önemlidir. Bu araştırmanın da literatüre katkı sunarak elde edilen niceliksel veriler aracılığıyla başka araştırmalara ışık tutması ve kaynaklık etmesi düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Aliboni, R. (2006). "Globalization and the Wider Black Sea Area: Interaction with the European Union, Eastern Mediterranean and the Middle East", *Southeast European and Black Sea Studies*, 6 (2), 157-168.
- Avrupa Birliği Komisyonu (2019). Special Eurobarometer 493."Discrimination in the European Union", <http://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2251>. Erişim tarihi: 15.03.2022.
- Bloul, R. A. (2008). "Anti-Discrimination Laws, Islamophobia, and Ethnicization of Muslim Identities in Europe and Australia", *Journal of Muslim Minority Affairs*, 28 (1), 7-25.
- Cole, D. A. (1987). "Utility of Confirmatory Factor Analysis in Test Validation Research". *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 55(4), 584-594.
- Canatan, K. ve Hıdır, Ö. (2007). *İslamofobi ve Antiislamizm: Kavramsal ve Tarihsel Yaklaşım* (1. Baskı). Ankara: Eskiye Yayınları.
- Elmas, Y. (2008). Hizbu't-Tahrir ve Ercümen Özkân'ın Siyasi ve Dini Görüşleri/Hizbut-Tahrir and the Religions and Political Thoughts of Ercumend Özkân.
- Elahi, F. ve Khan, O. (Ed.). (2017). *Islamophobia: Still a challenge for us all*. Runnymede.
- Fletcher, J., Fyall, A., Gilbert, D. ve Wanhill, S. (2018). *Tourism: Principles and Practice*, Harlow: Pearson.
- Fourie, J., Rosselló-Nadal, J., & Santana-Gallego, M. (2020). Fatal attraction: How security threats hurt tourism. *Journal of Travel Research*, 59(2), 209-219.
- Gümüş, A. ve Hacıevliyagil, N. (2020). "Covid-19 Salgın Hastalığının Borsaya Etkisi: Turizm ve Ulaştırma Endeksleri Üzerine Bir Uygulama", *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 11 (1), 76-98.
- Goodrich, J. N. (2002). "September 11, 2001 Attack on America: A Record of the Immediate Impacts and Reactions in the USA Travel and Tourism Industry", *Tourism Management*, 23 (6), 573-580.
- Hopkins, K. D., & Weeks, D. L. (1990). Tests for normality and measures of skewness and kurtosis: Their place in research reporting. *Educational and psychological measurement*, 50(4), 717-729.
- Isaac, R. K. ve Velden, V. (2018). "The German Source Market Perceptions: How Risky is Turkey to Travel to?" *International Journal of Tourism Cities*, 4 (4), 429-451.
- Katgı, T. (2017). *Terör Saldırılarına Maruz Kalma Düzeyi ile Risk Algısı ve Travma Tepkileri Arasındaki İlişkiyi Biçimlendiren Bireysel Etkenler*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kirman, M. A. (2004). "Küresel Bir Sorun Olarak Din ve Şiddet", *Dini Araştırmalar*, 7 (20).
- Korstanje, M. E. (2011). "Why Risk Why Now? Conceptual Problems Around the Risk Perception in Tourism Industry", *Revista Brasileira de Pesquisa em Turismo*, 5 (1), 4-22.
- Lee, S. A., Gibbons, J. A., Thompson, J. M. ve Timani, H. S. (2009). "The Islamophobia Scale: Instrument Development and Initial Validation", *International Journal for the Psychology of Religion*, 19 (2), 92-105.

- Lepp, A. ve Gibson, H. (2003). "Tourist Roles, Perceived Risk and International Tourism", *Annals of Tourism Research*, 30 (3), 606-624.
- Lerner, J. S. ve Keltner, D. (2001). "Fear, Anger, and Risk", *Journal of Personality and Social Psychology*, 81 (1), 146.
- Love, E. (2009). "Confronting Islamophobia in the United States: Framing Civil Rights Activism Among Middle Eastern Americans", *Patterns of Prejudice*, 43 (3-4).
- Marshall, R. D., Bryant, R. A., Amsel, L., Suh, E. J., Cook, J. M. ve Neria, Y. (2007). "The Psychology of Ongoing Threat: Relative Risk Appraisal, the September 11 Attacks, and Terrorism-Related Fears", *American Psychologist*, 62 (4), 304.
- Nunnally, J. C., Knott, P. D., Duchnowski, A. ve Parker, R. (1967). "Pupillary Response as a General Measure of Activation", *Perception & Psychophysics*, 2, 149-155.
- Reisinger, Y. ve Mavondo, F. (2005). "Travel Anxiety and Intentions to Travel Internationally: Implications of Travel Risk Perception", *Journal of Travel Research*, 43 (3), 212-225.
- Runnymede, T. (1997). *İslamofobi: Hepimiz İçin Bir Sınav: Runnymede Trust Komisyonunun İngiliz Müslümanları ve İslamofobi ile İlgili Raporu*. London: Runnymede Trust.
- Sheridan, L. ve Gillett, R. (2005). "Major World Events and Discrimination", *Asian Journal of Psychology*, 8, 191-197.
- Swahn, M.H., Mahendra, R.R., Paulozzi, L.J., Shelley, G.A., Taliano, J., Frazier, L. & Saul, J.R. (2003). Violent attacks on Middle Easterners in the United States during the month following the September 11, 2001 terrorist attacks. *Injury Prevention* 9, 187-189.
- Slovic, P. (2000). *The Perception of Risk*. Earthscan Publications.
- Slovic, P. (2002). Perception of Risk. P. Slovic (Ed.), *The Perception of Risk* (ss. 220-231). London: Earthscan Publications Ltd.
- Slovic, P. ve Peters, E. (2006). "Risk Perception and Affect", *Current Directions in Psychological Science*, 15 (6), 322-325.
- Snook, D. W. (2021). "Fear and Loathing: Understanding Risk Perception for Terrorism and its Relationship with Islamophobia". https://scholarworks.gsu.edu/psych_diss/232/, Erişim tarihi: 22.08.2022.
- Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49-73.
- Şenay, B. (2002). "Avrupa Birliği'nin 'Dini Kimliği' ve Avrupa'da Dinler: Hristiyanlık, Yahudilik, Hinduizm, Budizm ve İslam", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 11 (1), 121-166.
- Tarhan, Ö. (2015). Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının politik okuryazarlığa ilişkin görüşleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9, 649-669.
- TÜRSAB (2022). "Dünya Turizm İstatistikleri", <https://www.tursab.org.tr/e-dergi?pdf=/assets/assets/uploads/dunya-turizmistatistik/2019-yilsonu-dunya-degerlendirmesi.pdf>, Erişim tarihi: 15.10.2022.
- Uzun, N. (2012). *Avrupa'da İslamofobi: İngiltere Örneği*. İstanbul: Pınar Yayınları.
- Yeniçeri, Z., & Dönmez, A. (2008). Terörizm ve Terörist Algısı: Silahı kimin tuttuğu ne kadar etkili?. *Türk Psikoloji Dergisi*, 23(62), 93-103.

Research Article**Türkiye'ye Gelen Turistlerin İslamofobi ve Terör Riski Algılarının Değerlendirilmesi***Evaluation Of Islamophobia And Terrorist Risk Perceptions Of Tourists Coming To Türkiye*

Tuba YILMAZ Öğr. Gör. Dr., Çankırı Karatekin Üniversitesi Meslek Yüksekokulu tubayilmaz@karatekin.edu.tr https://orcid.org/0009-0000-1934-9390	Ercan YAVUZ Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi ercan.yavuz@hbv.edu.tr https://orcid.org/0000-0003-3696-4832
---	--

Extended Abstract

Extended Abstract: One of the prerequisites for the stability and sustainability of tourism activities in a country is that tourism activities take place in a safe environment, as security is one of the basic needs of people. For this reason, the perception of security in tourism is important for tourists. Tourists do not travel to a destination where they do not feel safe. No matter how attractive that destination is in terms of touristic attraction, no matter how economically viable it is, tourists will not want to vacation in a place where their security needs are not met or where there is a risk in this sense. Due to the security-sensitive nature of the tourism sector, even the slightest risk will have a negative impact on this sector. In other words, there is an organic relationship between tourism and security. Any perception of risk to this basic need will have negative effects on the people who carry out tourism activities, namely tourists, who are considered as the most important subject of tourism. This study aims to examine the causality of these two phenomena by focusing on the reflections of tourists' perceptions of terrorism risk and Islamophobia in their cognitive processes. In this context, the aim of the research is to analyze the perception of security in world tourism and to examine this perception at the level of islamophobia and terrorism risk perception by evaluating tourists' perceptions of islamophobia and terrorism risk perceptions and the behavioral reflections of terrorist activities on tourists. It is hoped that the research will be a source for further research in the academic literature and it is thought to be important in terms of providing theoretical and practical suggestions for the tourism sector.

Method(s): The hypotheses formulated for this study aim to measure the relationship between tourists' perceptions of islamophobia and terrorism risk with demographic variables and various social-psychological factors. In this context, it is aimed to measure the relationship between Islamophobia and terrorism risk perception by suggesting that it has a positive effect on different factors such as uncertainty, social identity, immediate environment, fear of Islamization, general fear and media influence. In addition, it has been suggested that tourists' Islamophobia and terrorism risk perception levels show a significant difference with their demographic information. Quantitative correlational survey model was used in the study. In the data collection process of the study, the Islamophobia scale developed by Lee et al. (2009) to measure the perceptions of non-Muslims towards Islam and Muslims was used. The second scale is the Terrorism Risk Perception scale. Terrorism risk perception scale was created by Yeniçeri and Dönmez (2008) by scanning the related literature and was designed to measure the risk assessments of individuals' probability of exposure to terrorist acts. The study aimed to examine how the behavioral changes in tourists' lives after the September 11 terrorist attacks in the United States are related to Islamophobia and terrorism risk perception. For this purpose, after the perceived Islamophobia and terrorism risk perception scales, the questions prepared based on the questions asked by Tennur Katgı (2017) after the terrorist attack in Ankara on March 13, 2016 in order to evaluate the behavioral changes that people show in their lives after terrorist attacks constitute the last part. The starting point for these questions is the terrorist attacks in the United States on September 11, 2001 and in Spain on March 11, 2004. Within the scope of the final research, a total of 800 questionnaires were distributed considering the return rates, 584 questionnaires were returned, 76 of which were found to be incomplete and incorrectly completed and were not included in the analysis. Data analysis was carried out with 508

questionnaires. Quantitative data analysis techniques were used to analyze the data obtained as a result of the research. The data were analyzed with SPSS 26.0 program and 95% confidence level was used. Frequency (n) and percentage (%) statistics were given for categorical (qualitative) variables, and mean (Mean), standard deviation (SD), minimum and maximum statistics were given for quantitative variables. Factor structures were tested with Exploratory and Confirmatory Factor Analyses. Reliability levels were calculated. In the study, Pearson correlation test was used for the relationships between the scales, and simple linear and multiple linear regression were used for the relationships between the variables in the model.

Findings: According to the research findings, the perception of Islamophobia affects the perception of terrorism risk. As the level of Islamophobia of tourists increases, their terrorism risk perception also increases. The rate of explaining tourists' terrorism risk perceptions with Islamophobia is 46.6%. On the other hand, it was determined that 52.2% of the tourists who participated in the research see Türkiye as risky in terms of terrorist activities, while 47.8% of them do not see Türkiye as risky. Among the tourists who see Turkey as risky, 44.5% see it as high risk, 28.3% see it as low risk, and the remaining 27.2% are undecided. One of the findings of the research is that Islamophobia has an impact on the behavioral changes in the lives of tourists after the September 11 terrorist attacks. According to these results, all sub-dimensions of the perceived Islamophobia scale were found to be significant on behavioral changes. The rate of behavioral changes explained by perceived Islamophobia is 12.7%. Finally, similar to these findings, terrorism risk perception was also found to have an effect on the behavioral changes that tourists showed in their lives after the September 11 terrorist attacks. The rate of terrorism risk perception explaining tourists' behavioral changes is 33.9%.

Conclusion: In this study, it was determined that Islamophobia and terrorism risk perception have serious effects on tourists and the causality between these two concepts was emphasized. In the context of these results, in order to prevent Islamophobia, which is on the rise worldwide, it is recommended to use mass media effectively and to be active in the digital arena, to focus on perception and image studies in tourism, and to minimize the risk perceptions of tourists by addressing security in tourism as a separate security title concept. In terms of Türkiye, when the negative reflections of Islamophobia and terrorism risk perception on tourists are evaluated; it is of great importance that both the implementers of tourism policies of the governments and all stakeholders of the tourism sector meticulously address these two issues in their commercial moves, share accurate and up-to-date information through all relevant channels, and carry tourism awareness by approaching this issue from a strategic perspective. It is not possible to be effective in the tourism sector in the long term with only a commercial perspective. Perception and image are the primary topics that need to be addressed in the tourism sector, with good facilities and natural and cultural beauties taking a back seat. As a result, it is important to analyze the problem with its various dimensions before taking action on this issue, as in every problem or research topic that disrupts the tourism sector. It is thought that this research will contribute to the literature and shed light on other researches through the quantitative data obtained.